

Eerste commerciële Vlaams

Reportage

[Jef Verhaeren]

Om de Vlaamse sojaproductie in praktijk te brengen, sloegen Aveve en Alpro de handen ineen. Alpro voor de olie en Aveve voor de levering van de zaden en afname van de bijproducten voor de veevoeding. Straks wordt bij vijf pionierende boeren gezamenlijk 25 hectare geoogst. Onlangs nam ook de Vlaamse landbouwminister Joke Schauvliege een kijkje.

In 2017 hebben een vijftal boeren onder begeleiding samen 25 hectare soja ingezaaid. Bedoeling is om in 2018 verder op te schalen naar 50 hectare in Vlaanderen en tot 1000 hectare in België in 2025. Om het risico voor de boer te

beperken, zijn er financiële afspraken gemaakt binnen de opstartende sojaketten. De boeren krijgen een sterke omkadering door de voorlichters van Groep Aveve. Vlaams landbouwminister Joke Schauvliege nam een kijkje bij de

soja. Zij wees erop dat innovatie in land- en tuinbouw niet altijd hoogtechnologisch hoeft te zijn. "Ook in de teeltkeuze kan je vernieuwend uit de hoek komen. Wie zou ooit hebben gedacht dat Vlaamse akkerbouwers soja gaan telen om hun collega-veehouders van voldoende eiwit te voorzien, terwijl het sojaschroot met hele scheepsladingen uit Zuid-Amerika komt. Dit project is een belangrijke stap in de uitvoering van het Tweede Vlaams Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen dat vorig jaar werd voorgesteld: een lokale, kortere en geïntegreerde keten voor soja, onderbouwd en begeleid door wetenschappers en experts, met oog voor duur-

Naast de bij ILVO bestudeerde teeltaspecten voor soja, loopt er ook een veredelingsprogramma voor soja.

Jimmy De Prins geeft toelichting aan minister Joke Schauvliege.

Vlaamse soja oogst komt eraan

zaamheid en een faire meerwaardeverdeling.”

Samenwerking

Alpro, de Europese pionier en marktleider van drinks en voedingsproducten op basis van soja (margarine, desserts, plantaardige alternatieven voor yoghurt en room) koopt vandaag reeds 50 procent van de conventionele en 100 procent van de biologische sojabonen in Europa in, hoofdzakelijk uit Frankrijk, Oostenrijk, Italië en Nederland. In Frankrijk verwerkt Alpro nog uitsluitend Franse sojabonen.

Alpro is al sinds jaren de vragende partij voor duurzame en lokale grondstoffen. In 2018 wil het 60 procent van de conventionele – non-gmo – soja uit Europa betrekken. Hiermee bouwt het bedrijf aan korte en veerkrachtige ketens die op lange termijn nauw samenwerken. De groep Aveve is de essentiële schakel tussen boer en voedingsfabriek. De groep vertaalt het eerste lijnsonderzoek van ILVO naar rassenkeuze en teelttechniek naar de praktijk.

Groep Aveve is verantwoordelijk voor de toelevering van de zaden (via dochteronderneming Sanac), meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, levert advies van zaaien tot oogsten en volgt de teelt mee op. Aveve neemt ook de sojabonen af, zorgt voor opschoning, opslag en transport naar de voedingsfabriek. De bijproducten worden verwerkt bij Aveve Veevoeding.

Praktijk

De variëteiten zijn Sultana en Sihouna, die uiteindelijk geselecteerd zijn wegens vroegrijpheid en eiwitgehalte. Er wordt tussen de 50 en 100 ton sojabonen als opbrengst verwacht. Het huidig rendement bedraagt ongeveer 3 ton per hectare (tegen 4 à 4,5 ton in de VS en Zuid-Amerika).

In Nederland werd reeds in 2015 soja geoogst, met wisselend succes. Vandaag heeft Nederland toch 250 hectare soja en wordt er een opbrengst van 650 ton verwacht.

Waardevolle aanvulling

De naar verwachting 75 ton soja, die dit jaar in Vlaanderen zou worden geoogst, zal voor verwerking tot humane voeding naar Alpro in Wevelgem gaan. Aveve Veevoeding neemt dus de bijproducten af. Volgens Aveve is soja een waardevolle aanvulling op de teeltrotatie van landbouwers. Zelfs het woord ‘duurzaam’ valt, want soja is opgenomen in de lijst met erkende teelten voor de invulling van het ecologisch aandachtsgebied. Dat is de 5 procent van hun bouwland die landbouwers een groenere invulling moeten geven om recht te hebben op de vergoeringspremie die een deel van hun Europese inkomenssteun uitmaakt. Soja is immers een vlinderbloemige plant, die door samen te leven met rhizo-

biobacteriën, stikstof kan opnemen uit de lucht. Anders dan bij granen bijvoorbeeld is een stikstofbemesting daardoor overbodig. Qua gewasbescherming is soja ook zelfredzaam omdat er weinig belagers zijn, uitgezonderd de schimmelse ziekte sclerotinia.

Premies

Bovenop de notering van voedersoja op de termijnmarkt in Chicago (CBOT) belooft Alpro een kwaliteitspremie te betalen. Tijdelijk komt daar nog een ‘opstartpremie’ bij, ter ondersteuning van de teelt van soja in Vlaanderen. Alpro belooft alle soja af te nemen, wat moet lukken omdat het beperkte fluctuaties in het eiwitgehalte van de soja kan opvangen. Vanaf een aanvoer van minstens 3000 ton wordt het voor Alpro commercieel interessant om de soja lokaal te betrekken. Aan die hoeveelheid komt men nog niet meteen, maar gelet op het enthousiasme van de verschillende ketenpartners lijkt dit maar een kwestie van tijd.

Iedereen mag weten dat er Vlaamse soja wordt verbouwd.

>>>

>> Eerste commerciële Vlaamse sojaogst komt eraan

Een ander aspect dat vijf landbouwers ertoe bewogen heeft om elk met zowat vijf hectare soja te experimenteren, is de mechanisatie. Die is dezelfde als voor de graanteelt, wat maakt dat met sojateelt kan worden gestart zonder extra investeringen.

Dicht bij huis

Eén van de vijf landbouwers die in het project zijn gestapt, is Jimmy De Prins uit Grimbergen bij Brussel. In Zemst-Laar heeft hij 5 hectare soja staan en die oogt zeer goed. Jimmy is een zeer ervaren en gerespecteerd akkerbouwer. Hij teelt mais, tarwe, gerst, witloofwortelen onder contract en vooral aardappelen (ongeveer 500 hectare). De Prins is een pionier en was er ook als één der eersten bij om koolzaad te telen. Dat brak hem echter zuur op, wegens de enorme schade door houtduiven, die in de buurt van Brussel massaal aanwezig zijn. Ook voor soja kunnen ze, vooral in het begin, een probleem vormen. Ze pikken de jonge plantjes uit de grond en eten de boon op. "Eens de plant een stevige wortel heeft, is het gevaar voorbij", zegt De Prins.

De landbouwer koos vooral voor soja om meer gewassen in rotatie te hebben. Soja is een ideale wisselteelt voor gerst, mais en tarwe. Deze peulvrucht laat immers een goed gewortelde bodem achter en veel stikstof in de bodem. De Prins wilde de soja reeds in april uitzaaien maar moest wachten tot de IJsheiligen voorbij zijn om vorst te mijden. "De soja is uitgezaaid op wat lichtere grond maar ook weer niet de lichtste", zegt hij. Het zaaien gebeurde met een graanzaaimachine waarbij om de rij één zaaijouw werd afgesloten zodat een rijenafstand van 30 cm werd behaald. Ploegen doet De Prins reeds lang niet meer. Sanac levert de zaden en begeleidt de teelt intensief. Dat vindt ook De Prins erg belangrijk. De soja staat er mooi bij. Hij heeft niet geleden onder de droogte, dat is duidelijk. De landbouwer hoopt 3 ton per hectare te kunnen oogsten. —

Vlaamse sojaproductie

Vier jaar geleden werden de eerste sojaproeven bij het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) te Merelbeke bij Gent, in aanwezigheid van toenmalig landbouwminister en Vlaams Minister-President Kris Peeters, gepresenteerd. "In de veldproeven in Merelbeke werden elf erkende (EU-catalogus) non-gmo-rassen opgenomen", legde wetenschappelijk directeur Johan Van Waes toen uit. Ze waren geselecteerd op basis van vroegrijpheid en opbrengst. Voor de uitzaai werd in kiemingsproeven een vergelijking gemaakt tussen de klassieke ISTA-proef (25°C) en een koudetest (7°C gedurende zeven dagen, gevolgd door vier dagen bij 25°C). Tussen beide testen werd een goede correlatie bereikt. "De koudetest geeft een goede voorspelling van de opkomst bij een vroege zaai, bijvoorbeeld rond 15 april, met een lage bodemtemperatuur. Uit de kiemingstest kunnen we besluiten dat soja vroeg kan worden gezaaid." Hij wees er ook op dat de opbrengst nog te laag was, zo'n 2,5 ton per hectare terwijl 4 tot 5 ton zou moeten worden gehaald.

Klimaat

"Ons klimaat blijft een knelpunt", zei professor Van Waes toen nog. "Soja heeft 180 warme en zonnige groeidagen nodig, terwijl wij hier zo slechts 150 dagen tellen. Het is dus van belang dat vroegrijpe rassen worden ontwikkeld. Daarnaast is soja vorstgevoelig. De zaaidatum kiezen is dus moeilijk. Soja houdt bovendien van een luchtige, snel opwarmende bodem, zoals zandgronden. Kleigronden zijn minder geschikt. Bovendien zijn de sojaspecifieke rhizobiumbacteriën, die vlinderbloemigen nodig hebben voor een goede ontwikkeling, hier niet van nature in de bodem aanwezig. De zaden moeten er dus vooraf mee worden geënt."

En toch, sinds de introductie van mais zo'n zeventig jaar geleden in onze contreien de landbouw van gezicht deed veranderen, zou soja voor een nieuwe facelift kunnen zorgen. "ILVO heeft tussen 2012 en 2017 verschillende proefvelden met soja aangelegd", zegt Van Waes nu. "Daarbij ging veel aandacht naar het verfijnen van de teelttechniek. Soja is een subtropische plant die hier in principe te weinig zon krijgt om af te rijpen, en die als teelt te weinig opbrengt in vergelijking met bijvoorbeeld graan of mais. Via onderzoek kunnen we één en ander optimaliseren, zodat het telen van soja hier toch mogelijk wordt, zowel teelttechnisch als economisch."

Alleen zeer vroeg afrijpende rassen zijn geschikt voor de sojateelt in Vlaanderen. "We hebben gekeken naar de vroegst afrijpende rassen die momenteel in Europa verkocht mogen worden, rassen van Franse, Oostenrijkse, Zwitserse en Nederlandse rassenlijsten", legt Van Waes uit. "Het betreft uiteraard alle non-gmo-rassen. Enkel de zeer vroege rassen komen hier tot goede afrijping, zelfs bij minder gunstige weeromstandigheden in het najaar. Het is ook een beetje hetzelfde verhaal als bij mais; zeker niet te vroeg zaaien, zodat de soja niet boven staat alvorens de IJsheiligen gepasseerd zijn. Daarnaast werden enkele cruciale aspecten voor de teelt grondig bestudeerd, zoals bemesting, inoculatie, rij- en plantafstand, legervastheid en ziekteresistentie. Jaarlijks schakelen we ook nieuwe rassen uit de veredeling in. De genetische vooruitgang staat ook bij soja niet stil. De nieuwste rassen scoren beduidend beter qua opbrengst. Naast de teeltaspecten die we bij ILVO bestuderen voor soja, loopt er ook een veredelingsprogramma voor soja, maar wat dat betreft worden pas de eerste rassen verwacht tegen 2020 en die moeten dan nog bewijzen dat ze beter zijn dan bestaande rassen", aldus Van Waes.